

supernaturales negant prædeterminare Deum voluntates nostras, quos esse plurimos ostendimus, lib. 3, cap. 12 et 13. Deinde omnes, quos supra lib. 1, cap. 15, retuli, qui negant ad generalem concursum primæ causæ esse necessariam hanc prædeterminationem ex efficaci et absoluta Dei voluntate profectam, idem necesse est in præsentē causa fateantur; maxime cum simul teneant ad omnia hæc singula bona non esse necessarium aliquod auxilium speciale. Unde etiam qui tollunt hanc præmotionem ab efficientia actuum malorum, idem necesse est doceant de his bonis, ut satis ostendimus. Solum posset quis existimare Gregorium et Capreolum, quos supra citavimus in 2, dist. 28, quæst. 1, ad 12, aliter in hoc sensisse de actibus bonis quam de malis; quod quidam moderni illis imponunt, sed sine causa; illi enim non loquuntur de hac physica præmotione vel applicatione, sed de morali applicatione voluntatis per auxilia excitantia, consilia, inspirationes, etc., ut ipsi satis diserte explicant, et ex sensu quæstionis, quam tractant, est clarum. Sunt enim hi auctores in illa singulari sententia, quod non possumus aliquod opus moraliter bonum facere sine speciali gratia Dei, et hanc sententiam prosequuntur in illa quæstione, et juxta eam constituunt discrimen prædictum inter actus bonos et malos; constat autem eos, per speciale auxilium, nunquam intellexisse hanc prædeterminationem physicam, sed gratiam aliquam excitantem, seu operantem et moraliter juvantem; et ad hoc adducunt verba Augustini. Dicunt tamen posse voluntatem pro libertate sua non operari cum illa Dei motione vel applicatione. De antiquioribus auctoribus, seu Sanctis Patribus, aut etiam de Conciliis, nihil hic dicere oportet, nam illi ne verbum ullum de quæstione hac attigerunt, sed simpliciter actiones has in nostra constitutas esse potestate dixerunt. Denique ostendimus, libr. 3, neque in actibus gratiæ meminisse talis prædeterminationis; qui ergo in his moralibus, et naturalibus eam ponerent?

10. *Ad Scripturæ testimonia in prima objectione allegata respondetur.* — Venio ad testimonia sacræ Scripturæ, quæ certe parum urgent. Ut enim superiori libro tetigimus, aliud est Deum ex speciali aliqua providentia sua movere vel inclinare voluntatem hominis ad hunc vel illum actum; aliud vero est physice prædeterminare ex vi generalis concursus primæ causæ. Rursus aliud est movere

voluntatem moraliter ex parte objecti per consilia, aut illustrationem mentis, aut excitando aliquos affectus imperfectos, quibus ad alium plene liberum voluntas inducatur; aliud vero est, ex parte potentiæ et immediate, ad actum ipsum physice et efficaciter voluntatem prædeterminare. In testimoniis ergo quæ in prima objectione citantur, sermo est de speciali quadam providentia Dei, qua interdum inducit hominem ad hunc vel illum actum; non vero ibi dicitur hoc genus motionis esse necessarium ad singulos actus; neque ibi est sermo de motione necessaria ex vi generalis influxus causæ primæ. Item est sermo de motione antecedente et vitali, per inspirationes, cogitationes, et similia; non de prædeterminatione mere ab extrinseco, in qua voluntas mere passive se habet, et quasi inanime quoddam movetur quoad determinationem ipsam. Denique est sermo de morali inclinatione, non de physica prædeterminatione, ad eum modum quo potest voluntatem alterius inclinare quivis homo, et fortius ac certius id potest facere angelus; potentius autem, infallibilis ac intimus Deus; quia potest facultates intellectus et voluntatis in seipsis immediate movere et inclinare; et quia non solum eas comprehendit, sed etiam omnes actiones et determinationes earum, et quid in singulis occasionibus effecturæ sint, si in illis constituantur, agnoscit. Hunc autem esse sensum illorum verborum, ex ipso contextu et verbis est evidens; et ex ipsismet locis Augustini et Chrysostomi quæ ibi citantur; nam reddere placabilem principem Ægypti, non est illum cogere vel determinare, sed bonis cogitationibus et inspirationibus eum ad mansuetudinem provocare. Quomodo Genes. 31, legimus Deum reddidisse Laban placabilem Jacob, non prædeterminatione, sed admonitione; et 3 Regum 17, ait Dominus ad Eliam: *Præcepi ibi mulieri viduæ, ut pascat te.* Unde Chrysostomus, homilia citata: *Prævenerat* (inquit) *Deus, et ei* (id est, mulieri) *Prophetam per visionem ostenderit; hoc enim est quod Deus Prophetæ ait: Præcepi ibi viduæ ut te pascat. Ostenderit Deus mulieri figuram, formam, aetatem, et futuram petitionem Prophetæ; unde ipsa revelationis divinæ conscia, statim ac venit Prophetæ, etc.*

11. *Ad testimonia in secunda objectionē proposita solutio.* — Ad testimonia secundo loco inducta, respondetur primo in illis non esse sermonem de aliquo peccato in particulari, vel de illius permissione; sed de quadam de-

sertione Dei, qua dimittit hominem peccatorem et protervum, non quidem sine auxiliis communibus et generalibus gratiæ, et in rigore sufficientibus, sed sine specialibus et homini moraliter necessariis secundum suam dispositionem. Unde ex hac Dei desertione, infallibiliter sequitur hominem peccatorem, non quidem hoc vel illo peccato determinate, sed indefinite; sicut dicunt Theologi, hominem in peccato existentem longo tempore infallibiliter aliquando casurum, licet nullum certum peccatum assignari possit, quod sit infallibiliter commissurus. Sic ergo ex hac generali permissione et desertione divina infallibilis est ruina hominis; non potest autem certum peccatum designari, quod infallibiliter committet. In illis autem locis sermonem esse de hac desertione ex verbis ipsis satis constat, sunt enim indefinita et generalia: *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Averti faciem meam, et abiit vagus. Nemo potest corrigere, quem ipse desperavit.* Hæc igitur infallibilis consecutio derelictionis divinæ et lapsus hominis non fundatur in prædeterminatione divina, sed in fragilitate ipsius hominis, quæ tanta est, totque habet impedimenta ad operandum bonum, totque occasiones et incitamenta ad mala, ut sine speciali protectione divina non possit a lapsu abstinere. Unde secundo dicitur permissionem divinam de aliquo peccato in particulari dupliciter considerari posse: uno modo, in ordine ad divinam voluntatem et causalitatem; et hoc modo, certum est, in sola permissione præcise sumpta non esse infallibile quod homo peccabit, quia Deus, permittendo, non inclinat vel determinat voluntatem; unde illa manet indifferens, et in illa ut sic non potest cognosci determinatus effectus. Secundo potest considerari permissio, ut conjuncta divinæ præscientiæ conditionatæ, qua præcivit Deus quid unaqueque causa operatura sit in omni occasione, si non impediatur, sed suæ libertati sinatur; et tunc proprie dicitur Deus permittere aliquem peccare, quando, prævidens illum lapsurum si eum sinat, nihilominus ipsum sinit et permittit; et ex tali permissione sic sumpta, infallibiliter sequitur hominem peccatorem, non quia prædeterminatio divina omnino necessaria sit ad actum bonum, sed quia scientia illa conditionata Dei est infallibilis, et, posita permissione, transit in absolutam.

Testimonia tertio loco adducta non sunt

ad rem; tum quia nunc non agimus de præfinitione divinæ voluntatis in seipsa, sed de prædeterminatione nostræ voluntatis ab ipsa, quæ sunt valde diversæ, ut sæpe dixi; tum quia capite sequenti, ostendam illam etiam præfinitionem non esse simpliciter necessariam ad perfectam providentiam. Nullus itaque Catholicorum negat Deum habere perfectam et exactam providentiam in particulari omnium actuum bonorum, imo et malorum; negant tamen omnes qui bene sentiunt, ad perfectam providentiam pertinere, physice prædeterminare voluntatem ad tales actus; sed potius repugnare hoc perfectæ providentiæ, ad quam spectat, ut causæ liberæ libere sinantur operari, quod illa prædeterminatione impediretur; sed de hac re plura capite sequenti.

CAPUT VII.

AN PRÆDEFINIAT DEUS OMNES ACTUS MORALES LIBEROS IN PARTICULARI, ET AN POSSIT ESSE PERFECTA PROVIDENTIA SINE HAC PRÆDETERMINATIONE.

1. *Qui negent posse Deum liberos bonos morales actus ad intra præfinire.* — *Fundamentum prædictæ sententiæ.* — Multi Theologi, ut in fine superioris libri tetigi, existimant esse eandem rationem de prædefinitione divinæ voluntatis intra ipsam, quam immanentem seu disponentem vocamus, et de prædeterminatione voluntatis nostræ transeunte, seu recepta in ipsa; et ideo, sicut negant Deum prædeterminare effective voluntates nostras ad actus bonos morales, ita negant illos in se prædefinire. Pro qua sententia citari solent Alex. Alensis, Bonaventura, Cajetanus, et alii. Sed revera illam non docuerunt in terminis, sed potissime locuti sunt de prædeterminatione et motione ad extra, ut patet ex locis quibus hanc sententiam tractant, quæ indicavi, et late eorum sententias attuli, libro primo, capite decimo quinto, et hoc libro, capite tertio. Quid vero de actibus supernaturalibus senserint, libro tertio dicemus. Solum ergo moderni quidam videntur in hanc partem magis propensi, quos eodem libro tertio referam, quia de supernaturalibus actibus maxime loquuntur. Fundantur autem in eo, quod hæc etiam præfinitio libertatem tolleret, vel quia etiam est suppositio antecedens, cui voluntas humana non potest resistere; vel quia, cum fiat per voluntatem Dei

absolutam et efficacem, non potest fieri quin ex illa oriatur prædeterminatio absoluta voluntatis creatæ; quia, licet Deus libere ad extra efficiat, cum liberum illi sit velle vel non velle, tamen si absolute vult, non est illi liberum quod, stante voluntate sua, non sequatur effectus, sed necessario sequitur. Et huic opinioni favent Damascenus, Gregorius Nyssenus, et alii Græci, qui hoc sensu in universum negant actus liberos esse ex providentia.

Aliorum de prædicta opinione censura, propriaque sententia. — Aliis vero non solum falsa, sed etiam erronea et impia prædicta sententia videtur, ut capite præcedenti retuli; quia negare hanc præfinitionem, putant esse negare providentiam talium actuum. Unde aliqui, ut contrariæ opinioni notam inurant, de aliis referunt eos negare non præfinitionem, sed providentiam talium actuum, eis attribuentes quod ex eorum sententia ipsi male inferunt. Probant igitur hanc illationem, quia si Deus non præfinit hunc actum in particulari, ergo non ordinat illum in aliquem finem; ergo non providet illum, quia providentia est ordinatio rei in suum finem per convenientiam media. Item, si non præfinit Deus hunc actum, ergo non efficit illum in particulari ex se, et ex intentione sua; ergo veluti casu, et non ex providentia perfecta influit in illum. Tandem hæc præfinitio non pugnat cum libertate; cur ergo est neganda divinæ providentiæ, cum saltem ad majorem ejus perfectionem spectet? Antecedens patet in actibus supernaturalibus, qui liberi sunt; et tamen, quod omnes in particulari prædefiniti sint, dicunt esse de fide hujus sententiæ auctores.

Auctoris proponitur sententia, ac de utraque prædicta judicium fertur.

2. Sed utriusque sententiæ assertores sine fundamento sufficiente locuti sunt. Prioris enim sententiæ auctores putant actus non posse esse liberos, si sint prædefiniti; posterioris asserunt, si non sint prædefiniti, non posse esse provisos. Neutrum autem sequitur revera ex præfinitione, et ita utraque sententia in hoc sensu falsa est; sive de facto verum sit hos actus esse præfinitos, sive non. Et quidem de fundamento prioris sententiæ pauca hic dicam, quoniam in fine superioris libri declaravi, quo sensu hæc præfinitio cum libertate non pugnet: et in libro tertio ostendam, convenienter negari non posse, quin

Deus aliquos saltem supernaturales actus præfinit. Quocirca, ut, quod sentio, sincere ac libere proferam, quamvis probabilis doctrina sit, Deum non præfinit omnes actus liberos bonos, nec naturales, nec fortasse supernaturales, de quibus suo loco dicemus, asserere tamen Deum non posse illos præfinit, neque unquam præfinit, mihi non videtur vera doctrina, nec consentanea Augustino, D. Thomæ et probatoribus Theologis, imo nec modo quo Scriptura loquitur in multis effectibus providentiæ divinæ, in his præsertim quæ ad hominum salutem æternam et prædestinationem spectant; sed hæc attinent ad materiam tertii libri, et ideo illuc usque differantur.

3. *Prioris opinionis fundamentum diruitur. Scientia conditionali [immerito] negata, præfinitio quavis libertatis usum evertit.* — Ut ergo auctoribus prioris sententiæ respondeamus, vel illi existimant Deum habere præscientiam conditionatam futurorum omnium, prius quam ea esse decernat aut permittat, vel existimant in Deo non supponi talem scientiam ante omne decretum liberum voluntatis suæ. Si in posteriori fundamento procedunt, consequenter quidem loquuntur, quia revera, si Deus absque tali præscientia præfinit actum voluntatis meæ, non posset non applicare media quibus meam voluntatem ad talem actum eliciendum prædeterminaret; unde ex tali præfinitione sine illa præscientia, necessario sequitur prædeterminatio ad extra humanæ voluntatis; si ergo hæc repugnat libertati, ut ostensum est, etiam illa repugnat. Ratio autem illationis istius clara est, scilicet, quia præfinitio infallibiliter efficiat actum prædefinitum; ergo, si illa motio non potest esse infallibilis ex præscientia conditionata, quia hæc non est, oportet ut sit infallibilis ex efficacia sua, atque adeo ex vi prædeterminante omnino voluntatem, omnino (inquam), id est physice et inevitabiliter; quia, ad infallibilitatem seu certitudinem effectus præfiniti, nulla minor prædeterminatio, ut moralis, vel alia similis, sufficere potest. Verumtamen, licet ex hoc fundamento recte inferant dicti auctores, supponunt tamen falsum fundamentum, quod Scripturis et Sanctis Patribus in proprio opere ostendam.

Cum præfinitione voluntatis ad intra, nostra libertas non pugnat. — Si autem dicti auctores admittant conditionatam scientiam, non recte inferunt ex præfinitione ad intra, prædeterminationem nostræ voluntatis ad

extra, aut libertatis ablationem, ut satis libro primo declaravi, quia illa voluntas præfinitiva non est ipsa effectio ad extra, sed est solum intentio finis, vel electio medii, ad quam ex necessitate solum sequitur applicatio sufficientis medii, per quod voluntas illa infallibiliter impleatur; sed, posita illa præscientia, habet Deus medium infallibile, per quod assequatur actum præfinitum infallibiliter sine prædeterminatione voluntatis creatæ; ergo ex illa præfinitione non necessario sequitur hæc prædeterminatio, et consequenter non sequitur impedimentum libertatis, quia hæc non potest impediri, nisi per aliquam causam antecedentem et prædeterminantem; hæc autem præfinitio non est causa prædeterminans, ut dixi, sed movens accommodato modo, et per media congrua libertati, juxta divinam præscientiam, neque est omnino antecedens, quia jam supponit præcognitum usum libertatis, saltem subconditione; et cum quodam respectu ad illum posita est, ut non per absolutam potentiam et efficacitatem præviam, sed per media illi accommodata mandetur executioni.

Quavis præfinitione seclusa, divina providentia perfecta omnibusque numeris absoluta manet.

4. Quod vero spectat ad fundamentum posterioris sententiæ, dicendum est præfinitionem non esse necessariam, ut Deus non solum vere ac proprie, sed etiam neque ut perfecte habeat providentiam talium actuum. Quod his verbis docuit Origenes, hom. 3 in Genes.; cum enim dixisset Deum curare mortalia, nihilque absque ejus providentia geri, neque in cælo, neque in terra, subdit: *Memento, quia nihil sine ejus providentia ageri dicimus, non sine voluntate; multa enim sine voluntate ejus geruntur; nihil sine providentia. Providentia enim est qua procurat, dispensat et providet quæ geruntur; voluntas vero, qua vult aliquid vel non vult.* Sic ergo nos asserimus voluntatem prævenientem, ad rationem providentiæ simpliciter necessariam non esse, quod etiam sumitur ex D. Thoma, quæst. 6 de Verit., art. 3, et lib. 3 contra Gent., cap. 90; et Ferrar., ibid. Et hoc loco accurate explicandum est, ut ita majori fortiorique ratione constet, falso Catholicis et sapientibus viris, ne dicam fere Theologis omnibus imponi, quod perfectam Dei providentiam negent, eo quod physicam prædeterminationem tollant.

5. *Quid sit proprie præfinitio.* — Repetendum igitur prius est quid nomine præfinitionis intelligamus. Intelligimus igitur decretum divinæ voluntatis absolutum et efficax, quo voluit talem actum a me fieri, antequam præsciret absoluta præscientia me illum facturum, et antequam voluerit, vel permiserit esse et applicari causas, quæ illum effectum sunt in tempore producturæ. Unde, quamvis prædefinitio possit interdum esse de fine per modum intentionis, ut cum Deus vult electo gloriam; interdum de medio per modum electionis, ut cum vult prædestinato meritum ad gloriam; proprie tamen præfinitio connotat habitudinem finis et modum intentionis. Nam id quod est medium respectu unius, potest esse finis respectu aliorum. Unde præfinitio dicitur respectu causarum vel mediorum per quæ mandandum est executioni. Atque ita illa vox *præfinitio*, non solum dicit antecessorem æternitatis, ut supra dixi, sed antecessorem rationis ad præscientiam effectus præfiniti, ut absolute futuri, in aliqua differentia temporis; et consequenter etiam dicere potest antecessorem rationis ad ordinationem mediorum, seu causarum per quas ille effectus mandandus est executioni; quanquam hoc posterius non sit ab omnibus ita receptum, sicut illud prius de antecessione ad scientiam. Sed non refert ad præsentem causam, satisque est esse probabilius, posseque deservire ad melius rem declarandam, ut ex sequentibus constabit. Igitur de hoc genere præfinitionis loquuntur auctores dicti, cum negant illam requiri in singulis actibus ad perfectam providentiam Dei; nam si solum esset sermo de antecessione æternitatis, bene norunt actus omnes bonos, qui in tempore fiunt, placere Deo et esse volitos ab ipso ab æterno, voluntate beneplaciti, quæ, si non antecedit præscientiam eorum, saltem subsequitur. Quo fere sensu videtur dixisse Hieronymus exponens verba illa Rom. 8: *Quos præscivit et prædestinavit: Prædestinare idem est quod præscire.* Atque hoc modo utitur voce prædestinationis etiam Anselmus, lib. de Concord., cap. 2, ut legenti facile constabit. Et eodem modo sæpe sumitur præfinitio in Scriptura, ut cum dicitur Deus prædefiniisse tempora et ætates; non enim necesse est ut semper intelligatur ante præscientiam præfinitio, sed ex præscientia. Hic vero sermo est de voluntate præfinitioe propriissime et rigorose, prout est a nobis explicata.

Quid sit providentia demonstratur. — Dein-

de supponendum est quid nomine providentiæ significetur, ex doctrina D. Thomæ 1, p., q. 22, art. 1, ubi docet providentiam esse rationem ordinis rerum in finem. Ad Deum enim, qui auctor est rerum omnium, pertinet eas in suos fines, et in primum finem a Deo intentum, sub quo omnes alii continentur, dirigere et per convenientia media ordinare. Quia vero Deus per intellectum et voluntatem operatur, necesse est ut in se præconcipiat totum ordinem rerum in finem; et hæc ratio in divina mente existens providentia dicitur. Quia vero providentia non dicit rationem speculativam, sed practicam et operativam, cujus effectus est rerum gubernatio, et divina ratio et potentia non applicantur ad opus, nisi per voluntatem, ideo providentia voluntatem habet adjunctam. Et de hac voluntate potissimum hic inquirimus, quænam ad perfectam providentiam requiratur; nam præfinitio, ut ex vocis declaratione constat, decretum voluntatis significat.

6. *Consectarium.* — Ex his vero licet colligere hanc voluntatem, seu volitionem, quæcumque illa sit, per se seu absolute sumptam, nullaque facta suppositione, non pertinere ad divinam perfectionem, neque esse illi necessariam ad suum melius esse; quia est decretum liberum ad extra; hæc autem decreta, per se et absolute spectata, non sunt necessaria ad perfectionem Dei, sed creaturarum, ut est recepta sententia. Adde vero, per se et absolute; quia ex suppositione unius decreti voluntatis divinæ, potest ad perfectionem Dei pertinere, ratione suæ infinitæ sapientiæ, immutabilitatis, fidelitatis aut potestatis, ut habeat aliud (quod in re aliud non est, nos autem more nostro loquimur, quia ad res explicandas ratione distinguimus quæ in re distincta non sunt). Unde proprius dicitur, ob rerum connexionem, necessarium interdum esse ut, cum Deus vult unum objectum creatum, velit etiam aliud; ut, si prædefinitivo absoluto decreto aliquem finem, quod prædefiniat etiam, vel aliquo infallibili modo decernat media per quæ illum consequatur; quia alioqui frustraretur decretum circa finem, quod divinæ sapientiæ et efficaciam repugnat. Similiter absolute non est necessarium Deo aliquid extra se velle vel operari; tamen, ex suppositione quod aliquid extra se vult, necesse est ut propter se suamque gloriam id primario velit; nam hoc spectat ad rationem ultimi finis omnium suorum operum, qua se ipsum privare non potest. Ac denique, si vult

creaturam suam aliquid operari, necesse est ut eam velit juvare, seu concursum accommodatum præbere; quia nec ipse Deus potest se privare privilegio causæ primæ, aut velle esse aliquid cujus ipse causa non sit.

Præfinitio nulla absolute ad divinam perfectionem necessaria. — Ulterius ergo ex hoc certo principio recte concluditur præfinitionem ejuscumque actionis causæ secundæ, ex se et absolute consideratam, nec pertinere ad divinam perfectionem, neque divinæ voluntati esse ullo modo necessariam; quod de præfinitione actionis inferioris seu naturalis ordinis causæ liberæ, de qua specialiter tractamus, maxime verum habet. Solum igitur superest considerandum an ex aliqua suppositione sit necessaria ad perfectum modum operandi Dei, vel ad aliquam aliam perfectionem, qua carere ipse non possit; nam, si nulla sit talis suppositio, cum qua præfinitio hæc habeat necessariam connexionem, recte concludemus, ex sola perfectione divinæ providentiæ non posse colligi hanc præfinitionem esse simpliciter necessariam.

Conclusio hæc ab effectibus demonstratur. — Quod igitur nulla sit talis suppositio, quæ in universum in omnibus providentiæ operibus locum habeat, dupliciter ostendi potest. Primo a posteriori, quia ad providentiam, quam Deus habet de actibus peccatorum, non est necessaria talis præfinitio, neque simpliciter, neque ex aliqua suppositione; ergo neque etiam erit in omnibus aliis. Probo consequentiam, quia actuum peccatorum, quoad materiale præsertim, habet Deus veram ac perfectam providentiam, et positivam quoad concursum quem præbere statuit; tum etiam quia assignari nequit ulla ratio, quæ generalis sit omnibus aliis providentiæ effectibus, quæ in actibus peccatorum locum non habeat, ut ex sequenti discursu constabit.

Prædefinitio non est necessaria ad perfectionem scientiæ Dei. — Probatur ergo secundo a priori; quia ad perfectionem providentiæ tria solum videntur requiri, scilicet, scientia, voluntas et potentia; sed ex nullo horum capitum est præfinitio illa in universum necessaria ad perfectionem providentiæ; ergo nullum est fundamentum ob quod necessaria asseratur. Prima propositio est per se nota ex terminis, et sumitur ex D. Thoma, 1 part., quæst. 19, art. 4, et quæst. 22, art. 1 et 2, et q. 23, art. 5, ad 1. Minor quoad primam partem de scientia probatur; nam, si loquamur de scientia simplicis intelligentiæ, illa

supponitur perfectissima in Deo ante omne decretum liberum voluntatis ejus, et omnino independentem ab illo; quia illa scientia est simpliciter necessaria Deo; hoc autem decretum non est necessarium, ut terminatur ad creaturas, nam ut sic est liberum, quod ex terminis constat. Rursus scientia conditionata perfectissima est in Deo, etiam ante decreta libera, ut nunc supponimus, et in ultima hujus operis parte ex professo ostendemus. Supposita autem hac conditionata scientia, non est necessaria præfinitio absoluta ipsorum effectuum, seu actuum ipsorum liberorum in seipsis, ut quæ futura sunt, talia futura esse præsciantur, sed sufficit voluntas permissiva talis effectus, aut decretum antecedens, quo Deus vult causas sufficientes applicare ad talem effectum, et quantum in se est, illum non impedire, sed potius concursum suum præstare. Nam, posita hac voluntate, statim absolute præscit ex sua æternitate quid in tempore futurum sit; quia cum jam habeat scientiam conditionatam de omnibus, quæ causa libera effectura est, si hoc vel illo modo ad operandum applicetur, et per hanc voluntatem ordinet vel permittat ut tali modo applicetur ad opus, hoc ipso evidenter præscit quid operatura sit. Atque hoc sane convincit exemplum actuum malorum, quos omnes prænovit Deus futuros sine præfinitione, cum sola permissione, præterquam quod etiam in præsentia æternitatis, saltem objectiva, Deus omnia præfinit; ergo ad perfectionem scientiæ vel præscientiæ divinæ non est necessaria prædefinitio.

7. *Nec ad perfectionem potentiæ.* — Nec vero necessaria est ad perfectionem potentiæ. Aut enim est sermo de potentia secundum se, aut quatenus applicata ad opus. Priori modo, omnis potentia divina prior est (more nostro loquimur) omni decreto libero voluntatis Dei; quia omnis perfectio talis potentiæ necessaria simpliciter est in Deo, cum tamen decreta libera, ut sic, necessaria Deo non sint. Unde non ideo Deus potest res facere (ait D. Thomas loco citato) quia vult, sed ideo velle potest, quia est omnipotens; vult ergo quia potest, facit autem quia vult. Non est ergo necessaria præfinitio propter perfectionem potentiæ hoc modo considerata. Si vero spectetur posteriori modo, seu ut applicata ad opus, in his quidem quæ Deus per seipsum operatur, necessarium est absolutum decretum voluntatis divinæ ut prodeat in opus; quia in his actionibus non requirit consor-

tium alterius causæ, et ideo ex sola Dei voluntate dependet ut effectus sequatur, vel non sequatur; ac proinde necessarium est ut absoluto decreto alterum horum decernatur. In his autem quæ Deus operatur per causas secundas, et præsertim liberas, non est necessarium tam absolutum decretum, ex vi concursus divini ad actionem creaturæ necessarii; sed satis est ut Deus velit potentiam suam applicare ad concurrentem cum causa secunda, ipsa etiam concurrente, ut late probavimus priori libro, cap. 13 et 15, et multorum Patrum ac Theologorum testimoniis confirmavimus. Et in concursu ad actum peccati, est id manifestissimum, ut patet ex dictis hoc eodem libro, cap. 3, et in actibus etiam supernaturalibus, ostendemus id esse necessarium ad eorum libertatem, infra libr. 3, cap. 13.

8. *Illationes contra nostram sententiam refelluntur.* — *Prima.* — *Secunda.* — *Tertia.* — Neque inde sequitur aliqua imperfectio in Deo, ut concurrente cum causa secunda; quia, licet ex vi talis voluntatis et applicationis ad agendum nihil agat, imo neque possit agere sine influxu causæ secundæ, id non est ob impotentiam, sed ex voluntate sua; quia nec vehementius, neque absolutius (ut sic dicam) voluit agere, idque ob suavitatem providentiæ suæ, qua unicuique rei offert auxilium suæ naturæ accommodatum. Neque inde etiam sequitur Deum minus influere in actum causæ secundæ, quam necesse sit; quia influit in totum illum, et in omnem positivam rationem ejus, ut causa totalis in suo genere, scilicet primæ causæ; licet non ut sola causa, neque in omni genere; quia neque ipse voluit hoc modo producere effectum, neque effectui talis effectio aut necessaria erat, aut debita. Neque vero sequitur quod voluntas creata prius influat, quam Deus; neque quod determinet potentiam Dei ex parte ejus; sed solum sequitur Deum non prius agere, prioritatem causalitatis; et, quod actio transiens respectu Dei, seu quæ est extra Deum, determinetur ad talem actionem ex concomitantia talis causæ secundæ. Hæc autem non solum imperfectiorem non dicunt, verum maxime commendant perfectionem divinæ providentiæ, quæ tam suavi modo causis secundis se accommodat, prout necessarium est, ut ipsæ et agant, et modo connaturali agant. Denique non sequitur actionem seu influxum Dei tendere in incertum, aut in aliquid confusum, seu indeterminatum; quia Deus, applicans